

дослідження перекладу, яку створив І. Я. Франко, забезпечила наявність наукового рівня україномовного перекладознавства. Також значно розповсюдила теоретичне сприйняття перекладу як багатогалузевого явища словесної творчості в літературознавстві, що вирувало в другій половині XIX ст. [4, с. 14].

Український переклад межі XIX й XX ст. мав чітку орієнтацію саме на інтелігентні верстви тогочасного населення, котрі, важливо зазначити, були двомовними або багатомовними. Це твердження простежується у дослідженні М. В. Стріхи «Український художній переклад: між літературою і націєтворенням» [3]. Ця думка виокреслюється та підтверджується фактом безпосереднього контакту літератури української культури та іноземної літератури й унеможлилював спотворення ідеї прямих культурних поєднань між українцями як етносом та іноземцями, а відтак й гіпотетичну реалізацію культурної та політичної рівності українців з іншими європейськими народами.

Література:

1. *Записки Наукового товариства імені Шевченка. Львів, 2005. Т. 250: Праці Філол. секції 844 с.*
2. *Зорівчак Р. П. Іван Франко як перекладознавець: до 125-річчя від дня народження. Теорія і практика перекладу. К., 1981. Вип. 5. С. 3-6.*
3. *Стріха М. В. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням Київ : Факт, 2006. 344 с.*
4. *Тетеріна О. Б. Переклад як наукова проблема в українській літературно-критичній думці XIX-початку XX ст.: (компаративний дискурс): автореф. дис.... канд. філол. наук ; спец. 10.01.05 «Порівняльне літературознавство». / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2004. 20 с.*
5. *Шмігер Т. Історія українського перекладознавства XX сторіччя. Київ : Смолоскип, 2009. 342 с.*

ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У СТАРОДАВНЬОМУ ЄГИПТІ

Трач А.М.

гр. АУП-16

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – к.філол.н, доцент Загородня Л. З.

Переклад як суспільне явище з'явився в історії людства досить рано. Початковою та першою формою перекладу був усний переклад, і перекладачами ставали особи, котрі володіли знаннями двох та більше іноземних мов. Ні про яке професійне заняття перекладом тоді говорити не доводилося. Ним займалися лише від випадку до випадку. Проте в міру розширення контактів з іншомовними народами попит на перекладачів, вже не випадкових, а професійних, починає зростати.

Переклад у Давньому Єгипті використовувався для записування текстів за допомогою ієрогліфів. Це були складні піктограми та символи. Головними мовами Давнього Єгипту були єгипетська та демотична. Єгипетська мова включала в себе багато ієрогліфів, кожен з яких представляв окремий звук або слово.

За свою багатовікову історію єгиптяни неодноразово вступали в контакти з іншими народами, племенами, державами, що, природно, передбачало наявність перекладачів. У Стародавньому Єгипті існувала школа, яка готувала майбутніх перекладачів до контактів із сусідніми державами [3, с. 6]. Взаємини Єгипту з іншими державами і народами Межиріччя (а саме: з асирійцями, вавилонянами, хетами) зіграли досить важливу роль у розвитку тогочасної перекладацької справи. Оскільки в II тисячолітті до н. е. міжнародною

мовою Передньої Азії була аккадська (мова стародавнього населення Месопотамії та Ассирії), то на той час дипломатичне листування єгипетських фараонів з правителями сусідніх держав здійснювалося саме цією мовою.

У Стародавньому Єгипті також з'являються спеціальні школи переписувачів, де серед безлічі інших предметів учнів навчали, зокрема, й іноземних мов. Окрім аккадської, як свідчать дані Тель-ель-Амарнского архіву, давньоєгипетські перекладачі знали й інші мови, наприклад, хетську та хуритську.

Непрямим підтвердженням існування перекладацької діяльності у Стародавньому Єгипті можна вважати збережену переписку єгипетських правителів із вавилонськими, ассирійськими, хетськими, мітанійськими, сирійськими і палестинськими правителями аккадською мовою (міжнародною мовою того часу) клинописом, що налічує близько 400 листів. Безсумнівно, для цього була необхідна достатня кількість писарів-перекладачів, які б досконало знали аккадську мову та могли перекладати з неї послання своїх фараонів та царів. Збереглися також тексти, які служили своєрідними посібниками єгиптянам для вивчення аккадської мови та клинопису [1, с. 43-45].

У давні часи професія перекладача не мала високого статусу в суспільстві. У період розквіту своєї держави єгиптяни не сильно бажали опанувати мови інших держав, презирливо ставились до мов інших народів, вважаючи, що це їхню мову мають вчити і ніяк не навпаки [3, с. 7]. За свідченням грецького географа та вченого Геродота – «Батька історії» – перекладачі становили окрему касту, яка посідала місце між торговцями та керманічами.

Щоправда, згадка про «начальників» і «керівників», що зустрічаються в текстах, які відносяться вже до часів Стародавнього і Середнього царства, змушує дослідників робити припущення, що до цього часу в державі існували не лише поодинокі перекладачі, а й організовані за професійною ознакою групи, які, найімовірніше, перебували при фараонській канцелярії або при храмах.

Також можна вказати на наявність у Стародавньому Єгипті і так званого «хронологічного» перекладу: перекладання текстів з більш давніх форм мови на більш пізні. Таке явище було пов'язано як з еволюцією самої мови, так і зі зміною в системі писемності – заміною ієрогліфів демотичним письмом [2]. Прикладом такого перекладу є один з найбільших пам'яток давньоєгипетської літератури – «Книга мертвих» – збірник єгипетських гімнів та релігійних текстів, який поміщали до гробниці з метою допомогти померлому подолати всі небезпеки у потойбічному світі й отримати умиротворення й благополуччя вічного життя [2].

Література:

1. Кальниченко О. А. *Історія перекладу та думок про переклад у стародавні часи* : навч. посіб. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 184 с.
2. *Книга мертвих*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Книга_мертвих (дата звернення: 28.09.2023).
3. Саприкін С. С., Чужакін А. П. *Світ усного перекладу* : навч. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2011. 224 с.